

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟΦΩΝΟ ΧΩΡΟ: ΕΞΙΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ,
BAUHAUS, ΝΕΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ, ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Αντιγόνη Σαρτζέτη

Λεμεσός 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Αντιγόνη Σαρτζέτη, 2025

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου, δρ. Αντώνη Δανό, ο οποίος με την καθοδήγηση, την επιμέλεια και την ευρύτητα της σκέψης του συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση της παρούσας εργασίας. Από τη στιγμή που ξεκίνησε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα μέχρι σήμερα, έχει αλλάξει η θέση μου σε πολλά ζητήματα πολιτιστικής Ιστορίας. Χάρη σε εκείνον, διεύρυνα τους ορίζοντές μου και ανέπτυξα μια βαθύτερη προσέγγιση στην Ιστορία της Τέχνης.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή Stefan Lindinger, Αναπληρωτή Καθηγητής Γερμανικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και υπεύθυνο διδάσκοντα στο προπτυχιακό πρόγραμμα, με τον οποίο μοιραζόμαστε την ίδια αγάπη για την Ιστορία της Τέχνης. Η ενθάρρυνση και η συνέπεια της σκέψης του υπήρξαν για μένα πολύτιμες πηγές έμπνευσης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά τις μορφές εικαστικής αντίδρασης και πολιτισμικής κινητοποίησης στη Γερμανία της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης (1919–1933), σε μια εποχή βαθιάς κοινωνικής ρευστότητας, πολιτικής κρίσης και ιδεολογικών συγκρούσεων. Οι τρεις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα ήταν γεμάτες δημιουργικό οίστρο, καθώς ο ρόλος των καλλιτεχνών και οι ίδιες οι τέχνες άλλαξαν ριζικά. Για αυτό τον λόγο, στην εργασία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο οι εικαστικοί καλλιτέχνες της περιόδου μετουσίωσαν την τραυματική εμπειρία του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και τις ανησυχίες του Μεσοπολέμου σε οπτικό λόγο με έντονα πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο. Εξετάζονται σημαντικά καλλιτεχνικά ρεύματα και ομάδες όπως ο Εξπρεσιονισμός, η Νέα Αντικειμενικότητα (Neue Sachlichkeit), το Bauhaus, καθώς και ενώσεις όπως η Novembergruppe, η Arbeitsrat für Kunst. Μέσα από την κριτική ανάλυση των έργων δημιουργών όπως οι George Grosz, Käthe Kollwitz, Paul Klee, και Wassily Kandinsky, Otto Dix αναδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο η τέχνη λειτούργησε όχι μόνο ως αντανάκλαση της κρίσης αλλά και ως εργαλείο ερμηνείας και παρέμβασης στην πραγματικότητα. Η εργασία υποστηρίζει ότι το εικαστικό τοπίο της Βαϊμάρης συνιστά ένα κομβικό πεδίο μελέτης για την κατανόηση της σχέσης τέχνης και ιστορικού τραύματος, καθώς και την ικανότητα της εικόνας να διαμορφώνει πολιτισμικές ταυτότητες σε περιόδους ριζικών μετασχηματισμών.

Λέξεις Κλειδιά: Εξπρεσιονισμός, Νέα Αντικειμενικότητα, Δημοκρατία της Βαϊμάρης, Bauhaus

ABSTRACT

This thesis investigates the visual response and cultural mobilization of artists in Weimar Germany (1919–1933), during a period marked by profound social instability, political upheaval, and ideological polarization. The first three decades of the 20th century were full of creative momentum, as the role of artists and the arts themselves had changed so radically. For this reason, particular emphasis is placed on how visual artists transformed the traumatic experience of the First World War and the anxieties of the interwar period into a visual language imbued with political and social critique. The study explores key artistic movements and collectives such as Expressionism, New Objectivity (Neue Sachlichkeit), the Bauhaus, and organizations including the Novembergruppe, the Arbeitsrat für Kunst. Through critical analysis of works by artists such as Otto Dix, George Grosz, Käthe Kollwitz, Paul Klee, and Wassily Kandinsky, the thesis reveals how art functioned not merely as a reflection of crisis but as a tool for interpreting and intervening in reality. It argues that the visual culture of the Weimar Republic constitutes a crucial area of study for understanding the relationship between art and historical trauma, as well as the capacity of the image to shape cultural identity in times of radical transformation.

Key words: Expressionism, New Objectivity, Weimar Republic, Bauhaus

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 <u>Ευρωπαϊκός Μεσοπόλεμος: Ιστορικό-πολιτικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο</u>	3
1.1 Από τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης στη Συνθήκη των Βερσαλλιών	4
1.2 Κοινωνική Αναταραχή και Οικονομική Κρίση	11
1.3 Πολιτικά Γεγονότα ως Καθρέφτης της Τέχνης	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 <u>Εξπρεσιονισμός και Πολιτική</u>	21
2.1 Ο Εξπρεσιονισμός πριν τον Πόλεμο: Μορφή, Χρώμα και Αντίληψη της Πραγματικότητας	22
2.2 Καλλιτεχνικές ομάδες και Πολιτική	26
2.3 Η Κοινωνική Κριτική του Εξπρεσιονισμού	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 <u>Νέα Αντικειμενικότητα: Ρεαλισμός και Κοινωνική Κριτική</u>	35
3.1 Ανάδυση και Ιδεολογικές Εκφάνσεις της Νέας Αντικειμενικότητας	36
3.2 Κριτικός Ρεαλισμός: Πολιτική Σάτιρα και Κοινωνική Αντίσταση	41
3.3 Κοινωνική και πολιτική κριτική μέσω της τέχνης: Η περίπτωση της Käthe Kollwitz και του Ernst Barlach	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 <u>Bauhaus: Καλλιτεχνική και Πολιτική Επανάσταση</u>	48
4.1 Ιδρυτική Φιλοσοφία και Πολιτικό Πλαίσιο	50
4.2 Καινοτομία στην Εκπαίδευση: Το Διδακτικό Μοντέλο του Bauhaus	55
4.3 Καλλιτέχνες και Ιδεολογικά Οράματα: Το Bauhaus στην Πολιτισμική και Οικονομική Ζωή	58

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	67
ΕΙΚΟΝΕΣ.....	70